

КРИСТОФЪР ПРИЙСТ

ГЛАВА И РЪКА

Превод от английски: [Неизвестен], 2002

chitanka.info

Онази сутрин се разхождахме в парка, както обикновено. Побелялата от нощния скреж трева хрупаше под ходилата ни. Небето над главите беше чисто, по пътя лежах дълги сини сенки. Подир тях се точеше шлейф от пара. Тишина и покой, бяхме само двамата.

Сутрешните разходки са отдавна познат маршрут, затова когато стигнахме до края на пътеката, натиснах с все сила ръкохватките и се опитах да обърна инвалидната количка. Със седналия в нея стопанин тежеше доста и ми бе трудно, макар да не съм хилав.

Него ден настроението му не беше блестящо. Преди да тръгнем твърдо заяви, че трябва да го заведе до изоставения летен кантон, но като видя моите усилия да вдигна количката, енергично поклати глава.

— Не, Едуард. — Беше нервен. — Ще тръгнем към езерото, искам да видя лебедите.

— Разбира се, сър — и продължихме по стария път. Чаках го да каже още нещо. Резките и остри фрази след няколко минути обикновено се заменяха с по-спокойни забележки. Отношенията ни бяха чисто делови, но споменът за годините, прекарани заедно, бяха оставили следи върху поведението и постъпките ни. Връстници сме, от една и съща социална среда, но кариерата му силно промениха и нас, и отношенията ни.

Чаках. Накрая сс извърна и произнесе:

— Днес паркът е прекрасен. Някой ден, преди да са дошли горещините, трябва да се разходим заедно с Елизабет. Виж дърветата, черни, вцепенени...

— Да, сър.

Когато купи имота, първо изсече всички вечнозелени дървета, а другите напръска с някаква гадост, за да спре растежа им, но с времето те отново се раззелениха и го принудиха да не излиза през лятото навън, да живее при затворени прозорци и спуснати щори. Чак наесен се връщаше към разходките на свеж въздух и гледаше с възторг как падат оранжеви и кафяви листа.

Стигнахме до езерото. Паркът е на хълма до него, домът — на самия връх. Огледах се и видях бързащата към нас Елизабет, полите на кафявата ѝ рокля се влачеха по мократа трева. Знаех, че Тед не може да я види, затова премълчах.

Спряхме се на брега. През нощта езерото се бе покрило с тънка коричка лед.

— Лебедите. Едуард. Къде са?

Обърна глава и докосна с устни един от бутоните, батериите за действията силовите предавки и облегалката бавно се вдигна нагоре. Въртеше глава наляво и надясно. Лицето му изразяваше крайно недоволство.

— Ласкен, намери гнездата им. Днес трябва да видя лебедите.

— Ледът, сър. Вероятно това ги е принудило да напуснат езерото.

Чух шумолене на коприна и се обърнах. Елизабет бе съвсем близо, размахваше някакъв плик и ме гледаше въпросително. Мълчаливо кимнах: да, точно този. Бледа усмивка освети лицето ѝ, но само за миг. Хазяинът още не знаеше, че тя е тук. Нямаше ушни раковини и възприемаше звуците размито.

Елизабет величествено (Тед много харесваше това) застана пред него. Изглежда нейната поява никак не го изненада.

— Писмо за теб, Тед.

— По-късно — отвърна той. — Едуард ще се оправи, сега нямам време.

— Мисля, че е от Гастон.

— Тогава чети.

Рязко отметна глава назад, давайки да разбере, че трябва да се махам. Отидох до място, където не можеше да ме види. Елизабет се наведе и го целуна.

— Тед, моля те, не го прави, каквото и да става.

— Чети.

Тя разкъса плика с нокътя на показалеца и измъкна сгънат на три тънък хартиен лист. Знаех съдържанието на писмото. Гастон вече ми го бе продиктувал по телефона. Уговорихме подробностите. Бе невъзможно да се иска по-висока цена, дори за Тед; имаше трудности с телевизията, усложнения с френското правителство...

Писмото на Гастон бе кратко. Ставаше дума за огромната популярност на Тед и за това, че театър „Алхамбра“ дава осем милиона франка за още едно участие. Слушах гласа на Елизабет и се възхищавах на спокойствието ѝ. Беше ме предупредила, че прочитането на писмото ще я натовари.

Когато свърши, Тед я помоли да го прочете още веднъж. Тя изпълни молбата му, остави разгърнатото писмо на коленете му, докосна лицето му с устни и тръгна към къщата. Като мина край мен, нежно ме докосна с длан. Няколко секунди се любувах на стройната ѝ фигура, озарена от слънчев ореол, разветите от вятъра пищни коси...

— Ласкен! Ласкен!

Приблжих се.

— Виж.

Прочетох писмото и казах:

— Веднага ще отговоря на Гастон. И дума не може да става.

— Не, не. Трябва да премисля всичко. Винаги трябва да премисляме всичко. Залогът е твърде голям.

— Невъзможно е — настоях на своето. — Никакви участия повече.

— Мога. — За пръв път го чувах да говори толкова тихо. — Само трябва да се намери начин.

На няколко метра от нас, сред тръстиките, видях птица: явно объркана, опитваше се да крачи по леда. Взех една от дългите пръчки, окачени на облегалката, и започнах да удрям по храстите. Шумът я изплаши и излетя.

— Ето, виждаш ли. Ако има мъничко истинска вода, лебедите може би ще се върнат. — Беше възбуден. — Театър „Алхамбра“! И какво ще правим?

— Ще поговоря с адвоката ти. Това, което театърът ти предлага, е направо безумие. Прекрасно знаят, че не можеш да се върнеш.

— Да, но осем милиона франка!

— Веднъж рече, че за теб парите нямат значение.

— Не, не е за парите и не е заради публиката. Всичко наведнъж... — и млъкна.

Останахме на брега, докато слънцето се вдигна високо. Пастелните цветове на парка, тишината и покоят ме ободриха. Бяха някаква противоотрова срещу този дом, който ме угнетяваше от първия ден. Само мимолетната прелест на утрото можеше да събуди нещо в мен.

Стопанинът млъкна, върна облегалката в хоризонтално положение и затвори очи. Но знаех, че не спи.

Оставих го и поех покрай брега. Измъчваше ме един въпрос: ще отхвърли ли предложението на театъра? Ако го направи, ще провали едно грандиозно представление. Времето бе избрано съвсем точно, не бяха го виждали четири и половина години, публиката очакваше, подготвена от телевизията и печата: критиците хулеха многобройните подражатели и искаха завръщането на майстора.

Всичко това не убягваше от вниманието на Тед. Има само един Тед Албърн, само той може да стигне толкова далеч. Няма равен. Остава само съгласието му.

От количката се чу електрическият клаксон и се върнах.

— Трябва да видя Елизабет.

— Знаеш какво ще каже.

— Да, но трябва да поговорим.

Обърнах количката. Започваше мъчителното изкачване нагоре. Едва бяхме поели, и видях в далечината бели птици. Летяха насреща. Надявах се, че Тед няма да ги забележи.

В гората пак започна да върти глава. Дърветата бяха напъпили, до седмица ще се нагиздят с листа, но той гледаше само голите черни клонаци.

В дома го преместих на другата количка, моторизираната. Остатък от деня прекара с Елизабет: успях да я видя само като слезе долу за храната, която бях приготвил. В тези кратки минути успяхме само да обменим погледи, да преплетем пръсти, да се целунем за секунда. Тя не знаеше какво е решил Тед.

Той легна рано. С него си отиде и Елизабет. Те спят заедно вече пета година, но са в съседни стаи. Дълго и предпазливо се вслушвах в звуците. Тя дойде при мен, правехме любов, а после, сплели ръце, лежахме умиротворени и обгърнати от мрак. Накрая Елизабет рече тихо:

— Никога не съм го виждала толкова възбуден.

Запознах се с Тед, когато бяхме на осемнайсет. Семействата ни се познаваха, но ни събра случайността, стана в Европа, по време на ваканцията. Веднага станахме близки приятели. Не му се възхищавах, но не се съпротивлявах на обаянието му. Предаваше се фанатично на всичко, с което се захване, после не можеш да го спреш. Но беше някак разхвърлян, безцелен.

Раздели ни неговата неочаквана популярност. Никой не я очакваше, най-малко Тед. Но когато различи откриващите се възможности, сграбчи ги здраво. Не бях по това време там, но скоро се срещнахме и той ми се изповяда; повярвах му, макар неговият разказ да се различаваше от приказките на другите.

Нея вечер пиянствал с приятели. Един от тях се порязал здравата и изгубил съзнание. В суматохата някой заспорил с Албърн, че не може доброволно да си нанесе подобна рана. Без да се замисли, Тед хакнал ножа в предмишницата си и прибрал парите. Неизвестният предложил да удвоят мизата, ако Тед си ампутира палеца. Тед сложил лявата си ръка на масата и отрязал палеца.

На следващия ден телевизията глътнала тази история и го поканили в студиото. Директно в ефир, без да обръща внимание на яростните протести на водещия, той повторил триковете. Зрителите били шокирани и поискали да видят всичко отново. Пред него се разкрила огромна възможност от подобни представления. Намерил импресарио и тръгнал на турне из Европа, нанасяйки си телесни повреди пред щедро плащащата публика.

Тогава, като гледах рекламната суета и научих за сумите, направих опит да се отдалеча от него. Оградих се от всякакви новини и слухове, опитвах се да не забелязвам многобройните му публични изяви. Неговото шоу ме отвращаваше, а повече ме дразнеше вроденото му желание да развлича тълпата.

Срещнахме се след година. По-точно той ме потърси и не можах да запазя дистанцията. Вече бе женен, в началото Елизабет предизвикваше у мен само неприязън. Стори ми се, че тя — както и жадуващата кръв публика — го обича само заради неговата налудност. Но когато я опознах, разбрах — тя спасява мъжа си и е толкова уязвима, колкото и Тед. Затова се съгласих да работя при тях. В началото отказвах да асистирам по време на представления, но после започнах да правя всичко, което ми каже.

Когато започнах да работя за Тед, той беше вече сакат. След първите представления успяваха да пришият някои органи, но възможностите и броят на такива операции са ограничени. Лявата ръка я нямаше под лакътя, левият крак бе почти запазен, без двата палеца. Нямахме скалп и едно ухо, на дясната ръка — само два пръста.

В такова състояние Тед не можеше да прави ампутациите сам, привикваше помагачи от публиката, но основната работа с гилотината вършех аз. Подписа документ, в който се казва, че съм изпълнител на собствената му воля, и продължи спектаклите.

Цели две години беше така. Явно презираше тялото си и макар да наемаше най-опитните лекари, разбра — възможностите на човешкото тяло не са неограничени.

На последната сценична изява, подготвяна с неவிждан рекламен шум и оскърбителни вестникарски нападки, Тед отрязва половите си органи. Дълго време бе на лечение, двамата с Елизабет бяхме винаги заедно. Когато купи този имот в Рейсин, на 50 мили от Париж, ние пристигнахме и от първия ден станахме участници в някакъв маскарад: внушавахме му, че е стигнал апогея си. Макар да съзнавахме, че вътре в този безрък и безкрак, скалпиран и скопен човек още гори огънят за едно последно безумно представление.

Отвъд вратите на парка още очакваха майстора. Тед го знаеше, ние също.

Съобщих на Гастон, че Тед е съгласен. Оставаха ни три седмици за подготовка. Гастон пое грижите около рекламата, ние пристъпихме към направата на съответните съоръжения. Изпитвах отвращение към тази работа, винаги се карахме с Елизабет, тя не понасяше дори разговорите за тези гадни инструменти.

Но този път беше различно. Работата ни бе почти завършена, когато тя ме помоли да ѝ покажа какво всъщност правим. Вечерта, убеден, че Тед е заспал, я заведох в работилницата. Около десетина минути огледа всички инструменти и поглади блестящите им остриета. После ме погледна особено и кимна.

Издирих хора, които някога са асистирали на Тед, и се уговорихме за участие в представлението. От Гастон научих, че публиката е във възторг и очаква завръщането на майстора. Самият той бе развълнуван и препълнен с енергия. Вечер не можеше да заспи и викаше Елизабет, тези три седмици тя не ме посещаваше.

Сутринта в деня на представлението са заинтересувах с какво ще отива до театъра: в специално направената за него кола или с карета. Избра каретата. Тръгнахме рано, за да не ни заварят насред пътя пощурелите почитатели на Тед. Сложихме го до кочияша в специално

направено кресло, ние с Елизабет седнахме отзад — нейната ръка върху моето коляно.

По пътя към Париж попаднахме на многобройни групи почитатели, които го посрещаха с викове и аплодисменти. Мнозина обаче стояха мълчаливи. Тед отговаряше на адмирациите, но когато една жена се опита да се качи на каретата, той закрещя и ме помоли да я изхвърля. Когато спряхме да сменим конете, стана многословен, но усетих, че е адски изморен.

Всичко беше предварително планирано, затова когато наближихме „Алхамбра“, площадът бе блокиран от истерична тълпа. Вкарах Тед през служебния вход. Елизабет вървеше подире ни. Във фоайето Албърн започна да се усмихва професионална наляво и надясно, успяхме да се отпуснем едва в гримьорната.

До началото на шоуто оставаха два часа и половина. Тед подремна, после Елизабет го изкъпа и го преоблече в сценичния костюм. Двайсет минути преди излизането някаква женица от персонала донесе букет цветя, прие ги Елизабет, защото знаеше огромната му омраза към цветята.

— Благодаря — кимна той в отговор. — Какви прекрасни цветове.

След петнайсет минути дойде Гастон в компанията на мениджъра. Ръкостискания, Гастон целуна Елизабет по бузата, а мениджърът се опита да завърже разговор с Тед. Тед не отговори и тогава видях сълзи по бузите на мениджъра. Защо сълзи? Майсторът ни разглеждаше с внимание. Предварително бе поискал да няма церемонии преди представлението, никакви речи и интервюта.

Погледна към Елизабет, тя го целуна нежно. Обърнах се. Едва след минута Тед рече:

— Всичко е наред, Едуард Ласкен. Аз съм готов.

Стиснах ръкохватките, излязохме от гримьорната и тръгнахме по коридора към кулисите. От залата се чу мъжки глас, после писък, чак коремът ми изстина.

Появиха се двама от асистентите. Обгърнаха майстора със специални колани и го повдигнаха. Коланите бяха свързани с две тънки въженца към блок, скрит в горната част на сцената. Посредством

блока Тед можеше да се премества във въздуха. Вързаха му четири отливки, имитиращи крайници.

Тед кимна в знак за готовност. Излязох на сцената, чу се женски вик, залата се изправи на крака. Сърцето ми щеше да се пръсне. Техниката беше вече на сцената, покрита с плътни памучни покривала. Поклоних се на публиката и като обходих сцената, започнах да ги смъквам. Публиката жужеше одобрително. По високоговорителя мениджърът помоли публиката да седне. Спрях се и стоях неподвижен, докато всички се успокоят: от опит знаех, че всяко мое движение ги възбужда още повече. От вида на реквизита ми се повдигаше, но публиката се наслаждаваше на стоманения блясък на остриетата.

— Дами и господа. — Мигом настъпи тишина. — Майсторът!

Опитвайки се да не обръщам внимание на публиката, вървах по авансцената с високо вдигната ръка, сочейки Тед. Беше в количката си зад кулисите. До него — Елизабет. Не се гледат и не разговарят. Отпуснал глава, Тед слушаше залата.

А залата мълчеше. Минаваха секунди, Тед изчака залата да се взриви и едва тогава кимна на асистента да го изведе.

Беше неестествено, гадно зрелище. Плаваше, увиснал на коланите; пристегнатите изкуствени крака се омотаваха в покриващия сцената брезент, ръцете висяха като каиши. Само главата мърдаше напосоки.

Очаквах аплодисменти, но с появата на Тед отново стана тихо. Такова мълчание винаги ме изпълва с ужас, от четири и половина години го бях забравил.

Изтеглиха Тед до кушетката в десния край на сцената и аз помогнах да го положим. Един от помощниците, квалифициран лекар, направи бърз преглед. Написа нещо на листче и ми го даде, а самият той отиде напред и се обърна към публиката:

— Прегледах майстора. Той е с бистър разум и се владее. Напълно осъзнава какво възнамерява да направи. Подписвам се под всичко, което току-що казах.

Пак повдигнаха Тед и го отнесоха до инструментите. Кимна. Изнесоха го на авансцената и освободих краката му. Те паднаха. Чуха се въздишки. После освободих ръцете. На сцената имаше дълга маса с монтирано отгоре голямо огледало. Бутнах я напред, прехвърлих Тед на нея и освободих пристягащите ленти. Трябваше да го поставя така,

че да е с глава към публиката, а тялото му да се вижда в огледалото. Работех в напрегната тишина. Не поглеждах нито към залата, нито към кулисите. Бях потен. Тед мълчеше.

Когато всичко бе наред, той ми кимна. Обърнах се към зрителите и се поклоних. Тук-там се чува ръкопляскания, но бързо стихнаха. Отдръпнах се назад да наблюдавам Тед. Той пак се послуша за реакциите на залата. В подобно представление, което има само едно-единствено действие, при това безмълвно, за да постигнеш ефект трябва много точно да улавяш настроението на публиката.

Ще бъде използван само един инструмент, останалите са за ефект.

Залата пак млъкна, но тишината бе заредена с възбуда. Всички се бяха вцепенили, едно движение само — и ще се взриви. Тед ми кимна. Отново обходих сцената, погладих с длан остриетата и долових, че публиката е готова. Сега беше времето. Тед също го усети.

Апаратът представляваше гилотина, направена от тръбест алуминий, с нож от превъзходна некорозираща стомана. Избутах гилотината и я прикрепих със скоби, проверих укрепващите елементи и стопирация механизъм.

Тед лежеше така, че главата му висеше от масата, а шията бе точно под ножа. Прецизно премислената конструкция не пречеше на зрителите да го наблюдават.

Съблякох го. Когато се видяха многобройните рани, се чува въздишки, после пак стана тихо. Закачих примката, която излиза от стопирация механизъм, и изтеглих висящото въже. На въпроса ми дали е готов, Тед кимна утвърдително и съвсем неочаквано каза:

— Едуард, ела по-близо.

Наведох се, почти докоснах лицето му. За целта трябва да си мушна главата до ножа, което бе посрещнато с одобрителна шумотевица.

— Да?

— Зная всичко, Едуард. За теб и Елизабет.

Погледнах към кулисите, тя беше там, и попитах:

— И въпреки това го искаш?

Пак кимна, този път по-енергично. Увисналото въженце се опъна, чу се прещракване и гилотината сработи. Тед едва не ме улови!

Миг преди ножът да рухне, отскочих от масата, извърнах се и отчаяно вперих поглед в Елизабет.

Пронизващи викове тресяха залата.

Елизабет излезе на сцената, без да откъсва поглед от лежащото на масата тяло. Приблжих се. Сърцето на Тед още биеше и от прорязаната шия се изливаше гъста кръв на тласъци. Скалпираната глава се полюшваше на въженцето. Очите бяха широко отворени, езикът почти изтръгнат от глътката.

Елизабет и аз се обърнахме към публиката едновременно. Беше дива паника. Неколцина бяха паднали в безсъзнание. Останалите хукнаха към изходите. Никой не поглеждаше към сцената. Бутаха се, биеха се, съвсем изгубила разума, една жена разкъсваше роклята си.

Чух изстрел и неволно приклеках, придърпвайки Елизабет. Жени пицяха, високоговорителят се раздираше, внезапно вратите се отвориха и влезе въоръжена полиция. Всичко беше според сценария. Когато полицията атакува тълпата, тя хукна назад. Чуха се още няколко изстрела.

Беше време да си ходим. Хванах Елизабет за ръка и я изведох от сцената. От прозореца на гримьорната видях как полицията разгонва хората със сълзотворен газ и палки. Имаше неколцина убити. Отгоре кръжеше вертолет.

Не разговаряхме. Елизабет плачеше. Заради собствената безопасност трябваше да останем още дванайсет часа в сградата на театъра. Елизабет бързо дойде на себе си, дори веднъж неразбираемо ми смигна.

На другия ден се върнахме в Рейсин. По дърветата вече се бяха появили първите листенца.

Издание: Списание „Зона F“, бр.3/2002

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.